

Глас Васојевића

БРОЈ 6 • БЕОГРАД, 0 АРАНЂЕЛОВУ ДНЕ 1996

Проф. др Миодраг Зечевић открива споменик игуману Мојсију Зечевићу

ЊЕ ЈЕ ЗРНО КЛИЦУ ЗАМЕТНУЛО

Удружење Васојевића настало је у тешком времену, када се наша тадашња државна заједница тегурала и када је сваког тренутка личила на оронули брод препуштен јаком вјетру и усмјерен на стијену која пријети распадом лађе и неизвјесношћу путника. Оснивачи Удружења видјели су на том броду и понеку пукотину у дјеловима изграђеним из једног комада. Жељели су, а то желе и данас, да тих пукотина нестане, јер су потомке на те цјелине обавезивали преци од којих је понеки још у животу. Васојевићи, дио Старе Рашке и данашње Црне Горе, осјетили су се недјелјивим појмом, и то су јавили и истомишљеницима и онима од којих другачије мисле. Рекли су, дакле, да су на земљи дједова, која је, својевремено, спојила двије српске државе, и да немају другога пута осим да остану оно што су им преци били и да буду мост на својој недјелјивој земљи и води. Нијесу заборавили Васојевићи, нити њихово удружење, ни осталу браћу у свим српским крајевима и крајинама, а ни сакрили жељу да српских држава буде што мање а да српска кућа буде што јача и само на српској земљи.

Удружење наше његује традицију и подсјећа на прошлост, носећи се старом славом, не скривајући вријеме тешког и дугог ропства и истичући ослободилачке подвиге током последња два вијека. На све, дакле, и на старо господство, и на тешки пад, и на витешко ослободилаштво, подсјећамо како би млађи увијек знали да су народну слогу пратила срећна времена, као што је највећим српским несрећама претходила неслога. Наравно, ријеч савременицима окренута је исто-

временно и будућим нараштајима, који ће, надамо се, схватити поруке историје и избјећи несреће које преци нијесу могли или нијесу умјели да избјегну.

Удружење Васојевића често истиче своје велике изданке, којих никада није било мало – од памтивијека до данас. То истицање, вјерујемо да се не морамо правдати, није хваљење предака ради себе него опомињање и обавезивање и себе, и млађих и оних који ће тек доћи. Због тога се радујемо Карађорђевом споменику у Краљима, откривеном на Видовдан 1996. у завичају Вождовог дједе, и Игумановом у Виношкој, откривеном 1. септембра 1996. у мјесту гдје је знаменити Мојсије Зечевић и рођен и преминуо.

Због садашњости и будућности истичемо и како су нам преци ослобађали и себе и свога, вјерујући да тиме обавезујемо и савременике и потомке да се огледају у ликовима оних који су нам слободу изнијели испод турске сабље, и да ту слободу чувају и бране.

Стални циљ нашега удружења јесте повезивање Васојевића од завичаја, преко оних у свим српским земљама до оних у европским и прекоокеанским државама, али и њих са осталом браћом Србима, гдје год се она налазе. Ријеч повезивање у овом случају узета је у најширем смислу, и подразумева братске односе – од упознавања до најразноврсније сарадње и сваке потребне помоћи.

Удружење Васојевића чиниће све што може да брат брату буде прави брат, знајући да је у оваквим временима братске слоге и мудрости увијек мало.

Светозар Стијовић

ОТКРИВАЊЕ СПОМЕНИКА ИГУМАНУ МОЈСИЈУ ЗЕЧЕВИЋУ У ВИННИЦКОЈ 1. 9. 1996

Вукосав Зечевић, председник Организационог одбора за подизање споменика игуману Мојсију Зечевићу у Винничкој

Даме и господо,
браћо и сестре,

У име Одбора и свих житеља Виннице поздрављам вас и добро нам дошли на ово свето мјесто генерација и генерација Виннићана. Са ове светиње очи виницког народа у бурним, тешким, али и радосним и срећним временима биле су увијек упрте у господ Бога, Исуса Христа, јединога спасиоца свих нас, а од данас овај кутак добија новог становника, божјег пастира у бронзаном лику обликованом руком академског вајара Радослава Мусе Микетића – игумана Мојсија Зечевића.

Данас је овдје, са нама, и дух игумана Мојсија, који ће нам бити неопходан док је Бога и свијета, те

због тога поздрављам министра у Влади Црне Горе проф. др Слободана Томовића са својим сарадницима, братску делегацију, бројну, из Лијеве Ријеке, председника општине Беране Момчила Мићовића, председника општине Андријевица Шћепана Драговића, председнике мјесних заједница општина Беране и Андријевица, као и Подгорице, и све остале госте, којима нијесам поменуо име, али су нам драги као и поменути, као и представнике Тутина, братске делегације Зечевића и других братстава из општине Тутин, те, на крају, и представнике Православне цркве – игумана Ђурђевих ступова из Берана оца Никодима са браћом.

Хвала.

Вукосав Зечевић поздравља госте пред спомеником игуману Мојсију Зечевићу

Момчило Мићовић, председник општине Беране

Поштовани домаћине,
драги суграђани,
даме и господо,

Иако је прошло скоро вијек и по од његове смрти, Мојсије Зечевић, игуман манастира Ђурђеви ступови, познат као игуман Мојсије, како се и сам потписивао, не престаје да бива предмет интересовања не само научних радника него и широког круга људи који се интересују за историјско и духовно наслеђе нашега народа. Разлог томе је, свакако, у величини и многоструком значају Мојсија Зечевића, не само за историју Васојевића него и за укупну историју Црне Горе у првој половини деветнаестог вијека, у којој су на пријестолу Црне Горе били владике Петар Цетињски и Његош. Његово име је незаобилазно у српској историји тога времена, те отуда и налазимо доста података о Мојсијевом животу и раду, поготово код Павла Ровинског, Марка Цемовића, Јагоша Вешовића, Милисаве Лутовца, Миомира Дашића, Слободана Томовића, Ратка Делетића и многих других научних и културних радника који су се бавили и који се баве историјом Црне Горе и овога краја.

Према писању Павла Ровинског, који је Мојсијев животопис објавио у "Новој Зети", још 1883. године, Милош Зечевић, каснији Мојсеј, рођен је овдје, у Винничкој, 1782. године. Отац Милун, веома сиромашан, дао је Милоша у најам манастиру. За вријеме бјекства манастирског братства у Србију 1809. године, игуман Нићифор је с братством продужио за Угарску, а Милош остао, болестан, негдје у Србији. Идуће, 1810. године, када се опоравио, вратио се у своје село, па су га главари изабрали за игумана и упутили рашко-призренско-скендеријском митрополиту Јанићију у Пећ, с молбом да га закалућери, што је овај и учинио и дао му име Мојсеј. Према записаном казивању Мојсијевог пратиоца Томе Куча, игуман је био висок, стасит, јако развијен и снажан, имао је лијепу црну косу и лијепу лице, али је

Зоран Ђекић пјева уз гусле пред спомеником игуману Мојсију Зечевићу

био прилично суровог и мргодног израза. Кад је закалућерен имао је 28 година и главари су брзо оцијенили његове изузетне особине и истакли га као племенског вођу, залажући за њега и његов рад свој братственичко-племенски ауторитет. Тако је и добио и свјетовну и духовну власт у племену. Најближи сарадници од главара били су му, према писању Марка Цемовића, војвода Симо Лакићев Кастратовић, човјек такође одличних главарских особина, и Никола Вуксанов Рабљен, а од свештства поп Вукашин Михаиловић са Заграђа, касније његов син поп Јосиф, и протојереји Гаврило Жмикић и Бојовић.

Вријеме у коме је живио Мојсије Зечевић било је веома бурно и испуњено сталним покушајима за ослобођење од турске власти. Сваки покрет те врсте у Србији, Црној гори, на Балкану уопште, одмах се, и те како, осјећао и на овом подручју.

Послије повлачења Карађорђевог војске и разорења Бихора, плавско-гусињски бегови су, свећајући се због побуне, вршили репресалије над народом, а по насиљу се

посебно истицао Ђулбег Шабанагић.

Мојсије се, с угледним људима са овог подручја, жестоко супротстављао. Ђулбег је сматрао, што је и било тачно, да сви конци народне непослушности воде к Мојсију у манастир. Пошто није успио да га убије, заједно са другим народним првацима, и тиме обезглави народ, јер му је Мојсије умакао и спалио му кулу, Ђулбег је наредио да се спале манастир и конаци, што је учињено у марту 1825. године. И Мојсије је морао некуд да бјежи. Најприје се склањао по планинама, потом отишао у Лијеву Ријеку, а одатле у манастир Морачу. Из Мораче је, по позиву Петра Првог, отишао на Цетиње. Као изузетној личности, Владика је игуману Мојсију одмах повјерио важне послове и мисије, па га је у априлу 1830. слао и кнезу Милошу у Крагујевац ради успостављања чврстих и трајних веза са Срби-

Игуман Ђурђевих ступова отац Никодим пјева уз гусле пред спомеником игуману Мојсију Зечевићу

јом. Владика Петра Првог Мојсије је, на самрти, причестио и, уз помоћ двојице других свештеника, посмртне остатке припремио за укуп и чинодејствовао над његовим одром.

Игуман Мојсије је имао још значајнију улогу у првим данима

владавине владике Рада – Његоша, који га је посебно уважавао. Мојсије је одлучно стао на страну младог Његоша, коме су спорили право на престо. Млади Његош је искусног, мудрог и окретног игумана слао на преговоре свуда гдје је то требало. Сачувана су писма која говоре о Мојсију као преговарачу с Хафиз-агом и Хусеином Градашчевићем, из којих се виде и његова улога и његов значај.

Мојсије је војнички био посебно активан у току 1831. и 1832. године, када је, заједно са војводом Симом, у горњем Полимљу водио борбе против Турака. У једном извјештају из Скадра, од 2. јуна 1832. године, поред осталог се каже и ово:

"Мојсило игуман поручио је Асан-аги Ђулбеговићу: 'Добро се држи, ето мене на те. Твој је бабо раскопао моју кућу (Манастир), ја ћу и твоју и бабову'. Због овога је овај (Асан-ага) послао своје људе у Куче и Пипере молити се да га од Мојсија чувају".

По казивању Ровинског, сам Мојсије је убио три Турчина.

Мојсијев рад на подручју Васојевића био је прекинут седмогодишњим боравком на Цетињу. Прилика да се врати указала се тек почетком 1833. године. Ђулбег је већ био умро, а његови наследници су жељели компромисе с Мојсијем. Пишући о том периоду игумановог рада, академик Милисав Лутовац, поред осталог, каже:

"Послије седам година странствовања Мојсије је наставио ранији рад са још већим замахом и умешношћу. Интелигентан и окретан, он је за вријеме боравка на Цетињу и у другим крајевима куда је ишао као преговарач добио шире знање и стекао веће државничко искуство. То му је користило при савлађивању препрека, које нијесу биле мале. Он се морао борити у исто вријеме на неколико фронта: обуздавати околне Турке, организовати одбране, враћати на православље исламизирани појединци и породице, сузбијати самовољу и кроти-ти људе у међусобним односима.

ОТКРИВАЊЕ СПОМЕНИКА ИГУМАНУ МОЈСИЈУ ЗЕЧЕВИЋУ У ВИННИЦКОЈ 1. 9. 1996

Али захваљујући великом ауторитету у народу, енергији, храбрости и мудрости, којима се одликовао, игуман Мојсије је савладао многе тешкоће. Он је успио да у дијелу горњег Полимља удари темеље једној јакој етничкој заједници, која је доцније одиграла значајну улогу у ширењу граница Црне Горе и њеним односима са Србијом."

Свакако, рад игумана Мојсија наилазио је на отпоре, не само од стране Турака, што је и схватљиво, него и у самом племену, код појединих главара, какав је случај са Николом Конзулом. Но, Мојсије је те препреке успјешно отклањао имајући велику подршку народа и огромне већине народних првака. Добро је позната прича о томе како је исламизиране враћао православљу, а за његово име везан је и настанак "Васојевићког закона од дванаест точка". О њему постоје бројне анегдоте и легенде, које потврђују не само да се ради о јед-

ној изузетној личности него и о њеној великој популарности у народу, који је у памћењу сачувао много чега што је везано за његов живот и рад. Велики углед који је Мојсије уживао код Петра Првог, а поготово код Његоша, један је од повода да се тврди да је игуман Мојсије игуман Стефан из "Горског вијенца", што посебно истиче књижевник Ратко Делетић у својој књизи о игуману Мојсију Зечевићу. Може бити, али и ако није тако, величина и значај Мојсијев није нимало мањи.

Поштовани грађани,

Данашње откривање споменика игуману Мојсију Зечевићу прилика је да се подсетимо на његов живот и рад. О његовом значају у историји овог краја и Црне Горе и времену у којем је живио постоји обимна историјска грађа. Овај споменик, подигнут овдје у Винничкој, у селу у којем је рођен и у којем је у 68-ој години живота,

Момчило Мишовић говори пред спомеником игуману Мојсију Зечевићу

1850. године, напрасно умро, треба да нас стално подсећа на нашег великана, који је оставио трајно духовно и морално на-

слеђе, на чијим ће темељима војвода Миљан Вуков изградити моћну народну заједницу. Живјели!

Проф. др Миодраг Зечевић

Драги моји Винићани,
драги Васојевићи,
драги гости, пријатељи,
браћо и сестре,

Моје није да као потомак говорим о Мојсију Зечевићу, јер су о њему велике књиге написане, а овдје је данас председник општине Беране, мој друг Момо Мишовић освијетлио његов рад и његова дјела за један вијек, а, како рече Иво Андрић, људски вијек, ма колико био дуг, кратак је у историји народа и човјечанства. Међутим, мислим да ће још историја, још ће писци, историчари, књижевници, истраживачи његово дјело, али и не само његово него и многих истакнутих људи и првака из Васојевића, Црне Горе и Србије, Југославије, који и граде историју. Историју не могу градити сами појединци. Његош је рекао да "из грмена великога лафу изаћ

трудно није", и ја, иако сам потомак Мојсија Зечевића, мислим да он ово све што је учинио у једним тешким околностима и тешком времену не би могао да учини без Васојевића, без Лимске долине, без Црне Горе и Србије. Према томе, резултати народа симболизују се дјелима појединих људи, и та дјела се слажу у слојеве, који праве историју народа, крајева и држава.

Мојсије Зечевић је овдје изнедрен – овдје се родио, а ето, ту је и умро. Међутим, његова дјела су учинила да он буде грађанин, нормално, Васојевића, Лимске долине, Црне Горе и Југославије.

Овај споменик, који подижу Винићани, један је од симбола, а ја бих рекао и путоказа, за младе генерације, у које сам увијек вјеровао, и вјероваћу, а Васојевићи, и Лимска долина, и Црна Гора и

Србија увијек су њедрили велике људе, и не треба сумњати у то да ће и даље ово наше поднебље давати такве људе који ће симболизовати српство, слободарство, братство, јунаштво, племенитост и борбу за правду и истину.

Иако је тај људски вијек кратак, Мојсије је у том вијеку био и просвјетитељ, како рече књижевник и наш министар Слободан Томовић, и пјесник, и писац, и законодавац, и државник и ратник у свим приликама кад је требало бранити српство и слободу. Према томе, он је стизао тамо гдје је год требало да се буде и није презао ни од чега. Ја мислим да то за младе генерације мора бити путоказ.

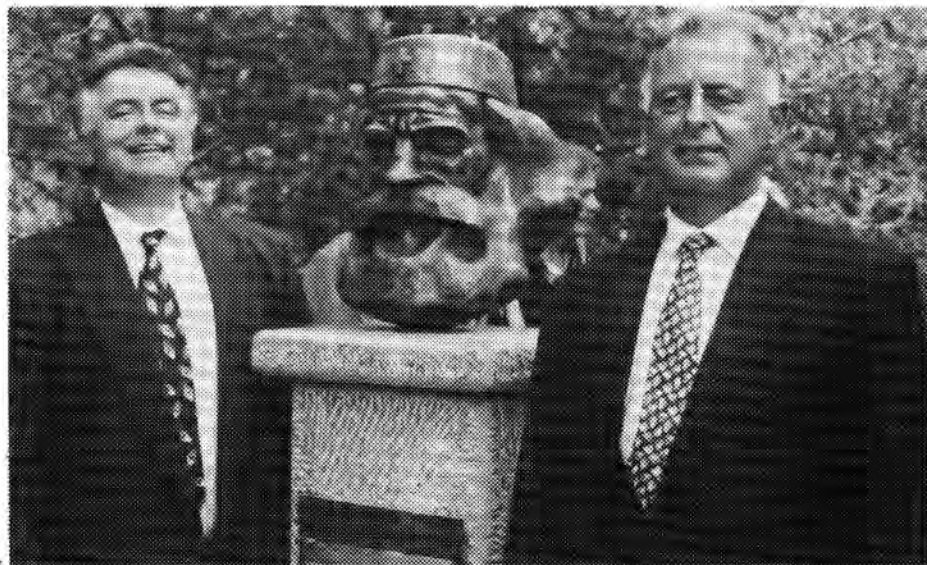
Ко год има снаге и храбрости, и оптимизма, нормално и рада, не треба да брине за будућност, а ја мислим да и Васојевићи и Црна

Гора и Србија не треба да брину за будућност. Много тешкоћа смо прошли и у новој историји, приликом распада Југославије, али, ево, видите, одмах смо направили нову Југославију, и она ће да настави да корача у још бољу будућност, и у Европи је, и биће и даље једна значајна земља и држава не само захваљујући просторима него народу који у њој живи.

Хвала вам свима, и мени је велика част и задовољство што су ми Винићани повјерили ту дужност, да откријем споменик Мојсију Зечевићу, који је грађанин Виницке, Васојевића, Лимске долине, Црне Горе и Србије постао својим дјелом.

Хвала вам.

БИОГРАФИЈА проф. др Миодрага ЗЕЧЕВИЋА

Око споменика великом претку: Милија и Миодраг Зечевић

Миодраг Зечевић је рођен 1. 5. 1939. у Винничкој код Берана.

Гимназију је завршио у Беранама.

Завршио је Економски факултет у Београду 1961, постдипломске студије "Међународни економски односи" на Економском факултету у Београду 1964. и докторирао на Економском факултету у Београду 1972. на теми "Економска ефективност инвестиција".

ПРОФЕСИОНАЛНА И НАУЧНА АКТИВНОСТ

1961–1965: Југословенска банка за спољну трговину (кредитни и девизни послови).

1966–1968: Удружена београдска банка, Београд, директор сектора кредита.

1968–1972: Удружена београдска банка, помоћник генералног директора Банке.

1972–1976: директор Београдске бан-

ке, Париз, са дјелокругом активности Француска, Италија, земље Бенелукса, Швајцарска и Шпанија.

1976–1978: Народна банка Југославије, Београд, генерални директор.

1978–1986: Удружена Београдска банка, Београд, потпредседник.

1986: Француско-југословенска банка, Париз, генерални директор (на овој дужности је и сада).

1964–1986: као професор држао предавања на Вишој економској школи и постдипломским студијама на економским факултетима у Београду, Суботици, Риједи, Сарајеву, Скопљу и на Правном факултету у Београду из области међународних економских односа и банкарства.

1986–1988: по позиву држао предавања на Економском факултету у Паризу.

Објавио 5 књига из области међународних економских односа, инвестиција и банкарства и преко 360 научних радова и чланака.

1978–1986: експерт Уједињених нација за индустријски развој (УНИДО), Беч.

1978–1986: члан Научноистраживачког савета Народне банке Југославије и Научноистраживачког савета Удружења банака Југославије, Београд.

Говори француски, енглески и руски.

ПОЛИТИЧКА АКТИВНОСТ

Био је члан СКЈ од 1957. до 1990. године, а од 1990. је члан Социјалистичке партије Србије. Члан је Организације резервних официра Југославије (резервни је капетан I класе). Био је члан Управе Фудбалског клуба "Партизан".

Одликован је са више југословенских одликовања, од којих је најзначајније Орден Републике.

Председник Француске господин Франсоа Митеран одликовао је Миодрага Зечевића високим одликовањем Витез легије части за унапређење француско-југословенске сарадње.

Члан је Удружења носилаца Легије части у Паризу.

Од 1972. је, као члан југословенских делегација, учествовао у раду бројних међународних конференција и мјешовитих државних комитета Југославије са земљама Европе, Африке, Америке и Азије.

ПОРОДИЧНО СТАЊЕ

Миодраг Зечевић је ожењен и има двоје дјеце

– син Слободана (завршио Правни факултет на Сорбони и магистрирао на Факултету за интернационални менаџмент у Београду), који живи и ради у Београду;

– ћерку Наташу (завршила Правни факултет на Сорбони), која живи и ради у Лондону.

СА ОТКРИВАЊА СПОМЕНИКА КАРАЋОРЂУ У КРАЉИМА НА ВИДОВДАН 1996

Проф. др Милија Зечевић

Ал' хероју тополскоме, Караћорђу бесмртноме,
све препоне на пут бјеху – к циљу
доспје великоме:

диже народ, крсти земљу, а вар-
варске ланце сруши;
из мртвијех Срба дозва, дуну
живот српској души

Његош

Браћо Васојевићи,
браћо Шумадинци,
браћо Црногорци,
браћо Срби,

Ове ријечи владика Петар II Пе-
тровић Његош посветио је праху
Оца Србије, Караћорђу – велика-
ну, војсковођи, устанику, највећој
историјској личности у Српству.

Горостас Караћорђе, син Пе-
тров, унук Јованов, рођен је 1762.
године у селу Вишевцу у Шумади-
ји.

Караћорђев дјед Јован рођен је
у највећем српском племену, у Ва-
сојевићима. Та истина је уграђена
и у родослов Караћорђевића, а и
владика Раде, пишући Александру
Караћорђевићу приликом потвр-
ђивања грамоте о признању Алек-
сандра за кнеза 28. 12. 1840. године,
потврђује да је дјед Вождов родом
из Васојевића.

У родослову Караћорђевића
стоји: "Караћорђев деда Јован ро-
дио се у Васојевићима и имао је
четири брата, од којих је један
остао у Васојевићима, а Јован се са
осталом браћом преселио у Срби-
ју 1740. године".

Кнез Александар је високо ци-
јенио и поштовао то што Ка-
раћорђевићи воде поријекло из
Васојевића.

Кад се краљ Петар I Караћор-
ђевић женио (на Цетињу, 30. јуна
1883. године, ћерком књаза Николе
Зорком), позвао је за старога свата
васојевићког војводу Миљана Ву-
кова. Када је краљ Никола питао
кнеза Петра зашто је изабрао баш
војводу Миљана, он му је одгово-
рио да је тај избор учинио и "по
јунаштву и по рођаштву". Иза-
брао га је, како наводи Јагош
Вешовић, као "војводу своје крви
и племена".

Кнез Петар I Караћорђевић је
тражио да се насели у Краљима,
код својих рођака Ђуришића, Ђур-
ковића, Маријановића, Јојића, Бра-
дића, Лабовића и других, али му се
та жеља из политичких разлога
није остварила. Он је, међутим,
овдје, у Краљима, поред цркве,
својим рођацима, 1883. године, са-
градио кућу. Та се кућа и дан да-
нас зове Кула Ђурковића, и на њој
постоји спомен-плоча – успомена
на великог дародавца и његов бо-
равак у завичају својих предака.

Драги Шумадинци,

Захвални су Васојевићи вожду
Караћорђу, који је покидао ланце
вјековног ропства, започео оствар-
ење завјетне мисли о освети Ко-
сова, пробудио српски народ и

Проф. др Милија Зечевић открива споменик Караћорђу (снимио Душан Стијовић)

"Игра коло ђевојака" (послије откривања споменика вожду Караћорђу)

улио му вјеру у сопствену снагу и
моћ.

Вративши народу самопоузда-
ње и храброст, Вождов војнички
геније постигао је такве побједи
од којих се тресао крвожедни
Стамбол.

Караћорђе је васкрсао српску
државу, која је стојер око ког се
окупио сав српски народ.

У својој соби велики Његош
држао је слику великога Ка-
раћорђа, испод које је исписао
стихове:

Само име *Караћорђе*
кад Србину на ум дође,
запамти се крв у груди,
јуначко се срце буди.

Славни Кутузов, у писму Ка-
раћорђу 1811. године, пише да је
Караћорђе својим достојанством,
истинском љубављу према вјери и
приврженошћу својој отаџбини
стекао себи светску славу и част и
особито Кутузовљево поштовање.

Име Караћорђево је српско зна-
мење. Вожд је света српска ријеч.
Она је својеврстан летопис срп-
ске судбине, писан по мјери идеа-
ла српског човјека тек прогледа-
лог из вјековног ропства. То је
крилата и спасоносна ријеч из ко-
је исијавају истина и легенда и
обавезују нас на честитост и ода-
ност оним вриједностима које
људском битисању дају смисао и
љепоту.

Господар и ВОЖД српски своје
мјесто бесмртника у историји сви-
јета изборио је подвизима и ов-
јенчаном славом.

Горостас из Тополе има у сва-
ком времену потомке достојне ве-
ликих предака.

Стари Васојевићи су са ра-
дошћу сретали Караћорђа, поно-
сили се њиме и звали су га Ка-
раћоко.

Појава Караћорђа Петровића,
као и читавог низа војвода, ратни-
ка, државника, познатих људи у
Србији, Црној Гори, Југославији,
Европи и Америци, показује расну
снагу Васојевића и говори о томе
колико моћне и здраве клице леже
у коријену.

Истичемо посебну захвалност
Васојевићима који живе овдје, у
Васојевићима, и који са великим
напором и ентузијазмом досто-
јанствено живе, развијају своја
села и градове и одужују се својим
прецима.

Направили су споменике Вуку
Караџићу, Мојсију Зечевићу, Ми-
љану Вукову, а данас, ево, на Ви-
довдан 1996. године, заједно са
браћом из Шумадије откривају
споменик великом КАРАЋОРЂУ.

Нека отварање овог споменика,
дјела академског вајара Раде
Граовац, буде прави допринос је-
динству државе Југославије,
вјечне заједнице Србије и Црне
Горе.

Нека Шумадинци и Васојевићи
буду стубови српског јединства и
државе Југославије, у којој ће мла-
да покољења живјети у миру, про-
гресу и просперитету.

Хвала на пажњи.

ИЗ УДРУЖЕЊА

На Скупштини Удружења Васојевића одржаној 5. 5. 1995. године у Београду изабрани су почасни председник, Почасно председништво, Председништво са ужим руководством и главни и одговорни уредник.

Почасни председник Удружења
проф. др Милија Зечевић

Чланови Почасног председништва

академик Милосав Бабовић
академик Радоња Вешовић
академик Миомир Дашић
проф. др Милан Драговић
проф. др Момчило Зечевић
проф. др Миљан Мојашевић
проф. др Слободан Томовић
Момчило Цемовић
академик Бранислав Шошкић

Уже руководство Председништва
председник

проф. др Божина Радевић

замјеник председника

Миљан Зечевић

потпредседник

проф. др Љубица Милошевић-Кандић

генерални секретар

Марко Ђукић

Главни и одговорни уредник "Гласа
Васојевића" проф. др Светозар Стијовић

Чланови Председништва

АНДРИЈЕВИЦА

Шћепан Драговић

Божидар Зоњић

Драгољуб Шћекић

БЕОГРАД

Вучина Ацић

Драган Бакић

Растислав Бабовић

проф. др Милован Бојић

мр Ратко Васовић

Драгиша Вешовић

Драгић Вукићевић

Милета Вуковић

Мирослав Дедовић

Милан Зоговић

Добрашин Јелић

Миодраг Јоксимовић

Ђурица Лабовић

Боро Лалић

Лука Маликовић

др Томислав Малишић

др Радосав Маријановић

Јездо Марсенић

Милош Милошевић

Момо Мујовић

Миломир Пајковић

мр Васо Поповић

мр Мирослав Поповић

Драган Радевић

Милорад Радевић

Драго Раичевић

мр Мирослав Раичевић

проф. др Момир Стојковић

Драгослав Ђулафић

проф. др Радослав Цемовић

Богдан Шеклер

Славољуб Шћекић

БЕРАНЕ

др Ђиро Бабовић

Милош Вулевић

Дејан Живковић

Момчило Мићовић

Миленко Пантовић

Влајко Ђулафић

КРАГУЈЕВАЦ

др Вукота Бабовић

др Милован Зечевић

НИШ

др Милорад Бакић

НОВИ САД

мр Ранко Бабић

др Јован Бабовић

др Вучина Шћекић

ПЕЋ

Драгомир Зечевић

Миладин Поповић

Славко Цудовић

ПОДГОРИЦА

Слободан Вуковић

Борислав Вучељић

Ратко Делетић

Миомир Зечевић

Милић Јоксимовић

СТАРА ПАЗОВА

мр Вучина Раичевић

СРЕМСКА МИТРОВИЦА

Драгољуб Вукићевић

СУБОТИЦА

Томислав Караџић

Војо Раичевић

Главни и одговорни уредник "Гласа
Васојевића" по функцији је члан Пред-
седништва Удружења Васојевића.

Са Скупштине Удружења Васојевића 5. 5. 1995: Шћепан Драговић, Момчило Цемовић, академик Бранислав Шошкић, проф. др Милија Зечевић, академик Милосав Бабовић и Марко Ђукић

Са Скупштине Удружења
Васојевића 5. 5. 1995:
академик Бранислав
Шошкић, проф. др
Милија Зечевић
и академик
Милосав Бабовић

НАША ПРИЧА

САГРЕШЕЊЕ И ПОКАЈАЊЕ ЗЕКА БРАДЕ

Ништа тако не привлачи уморна путника као сјај ватре када падне први мрак. Млада жена застаде на путу и загледа се кроз широм отворена врата у распламсалу ватру, око које послује још увијек млада домаћица. Путница је мало оклијевала, а онда се одлучи да сврати, да се макар мало одмори, а ако кућа буде гостопримна – и да преноћи. Лакше јој се обратити домаћини него домаћину, срамота је да се обраћа мушкарцу. "Добро вече" – стаде на прагу млада путница. – "Добра ти срећа" – одговори домаћица, – "ајде, оћеш ли напријед". Путница уђе и сједе покрај огња на трножац, који јој понуди домаћица. На први поглед жене се допадоше једна другој, осјетише узајамну наклоност и лако и брзо ступише у разговор. Тако домаћица сазнаде да се млада жена зове Виша, да је удата за некога попа из Мораче, који је пријек човјек, и да с њиме више не може и неће да живи. У род јој повратка нема, неће да је приме, ударила их је, кажу, по образу што напушта мужа, неће да се закрве два братства због ње. – "Па куд ћеш сад, мој сине?" – тужно и сажаљиво се загледа домаћица гошћи у очи. – "Не знам ни сама, узела сам свијет на очи, па шта бидне са мном. У Васојевиће има добријег домаћина, па ће ме неко примити у најам". – "Преноћићеш код нас, а можеш и остат који дан да видимо шта ћеш и куд ћеш. Ја сам рано остала без чоека, имам само сина, стасао за женидбу, а неће, поган, да се жени; за њега сам вијек оставила, једне очи у главу, па му се бојим, а рада сам да дочекам унуче од њега. Ту је неће, искочио у село".

Мало касније момчину плаве косе и плавих очи дочекаше мајчине ријечи: "Зеко, имамо госта. Нанио ју пут, па ју задржа да преноћи. Сину ми је име Спасоје, а Зеко га зовемо". Зеко се мало збуњено поздравил с гошћом и сједе с друге стране огња. Очи му се нехотично среташе с дијепим црним и паметним очима младе жене. То се понови више пута.

Послије неколико дана Зеко рече мајци: "Мајко, стално ме кориш што се не женим. Оћу да ти испуним жељу – ја и Виша оћемо да се узмемо. Одобраваш ли ми то, мајко?" – "А како да не, сине, благо мене данас кад сам то дочекала. Виша је добра жена, није крива што су ју удале за опакога чоека, а од добре је куће и не мари што је била удата. Сами ју је Бог послао да ми се ти ожениш и да се ја обрадујем. Нека ви је са срећом, ћецо моја!" – заплака се мајка и изљуби се са снахом и сином.

Увече је била пуна кућа народа, дошло село да честита, пило се, пјевало и пуцало до у зору. Послије неколико дана била је и свадба, али поп одби да вјенча младенце, што је мајку јако обеспокојило, али Зеко за то није много бринуо. Обраћала се мајка и другим попо-

вима, но сви су јој исто одговарали.

Једнога дана снаха повјери све крви да је у другом стању, чему се ова јако обрадова. Цијело је село одлијегало од пушњава кад се Зеку роди син. На крштењу му дадоше име Никола, и поп га уведе у књиге као ванбрачно дијете. Зеко и његова мајка препирали су се с попом, но друге није било.

Брезојевићка црква
(снимак Момчила Лабовића)

Никола је био напредно дијете, плав као отац, брзо је проходао и проговорио, радости бабиној није било краја. Свекрва и снаха су се слагале боље но мајка и ћерка, Зеко и Виша су се вољели и разумјевали, све се село радовало срећи ове честите породице.

Једном у кућу Зекову бану човјек којег је послао игуман Ђурђевић ступова Мојсије Зечевић с поруком да му се Зеко колико је сјутра јави у манастир. Мајка, Зеко и Виша се досјетише шта је у питању. "Опасан је калуђер", размишља Зеко, "зна и дреновачу да потегне, но се мора к њему".

Сјутрадан у игуманову собу уђе забринут, али и одлучни Зеко, назва бога и пољуби игумана у руку, који му то једва дозволи. Игуман је неколико тренутака гледао оштро и продорно Зека, а онда рече: "Ти си тај Зеко, потурчењак очигледно". – "Нијесам ја, оче игумане, потурчењак, ни дао Бог!" – прекрсти се Зеко. – "Како нијеси кад ти је име Зеко и кад живиш невјенчано, с туђом женом. То тако Турци раде". – "Оче, сама ми је жена дошла у кућу, невоља је нагнала, побјегла је од злого чоека, а ја и мајка ми нијесмо имали срце да ју ишћерамо из куће. Кршћено ми је име Спасоје, али ме зову Зеко зато што сам плавушас". – "Добро, Спасоје, видим да нијеси Турчин, но турски си поступио" – и игуман поче објашњавати Зеку да нико ко је хришћанин и Србин не може узети туђу жену сем ако је удовица, а удата и вјенчана жена не може узети другога мужа. – "Ти, Спасоје, мораш одма ту жену да вратиш њеноме мужу, она мора одма да ојде из твоје куће, ил ћу те одлучит из цркве, и она те више неће признавати за хришћанина". Зеко одједном клону, ноге почеше да дрхте, просто му се одузеше, уши му зазујаше, а просторија поче да се окреће. Прихвати се за врата да не падне. Игуман рече црквењаку да му да столицу и да му донесе мало воде. Зеко прогуну

два-три гугљаја, па се прибра, чему се и сам зачуди. Прикупи још мало снаге, а онда помало дрхтавим гласом рече: "Оче игумане, знам и видим да сам много Богу згријешо, али шта ћу, несрећник, да радим. Ја би некако прегорио жену, но како ћу дијете да осиротим, како ћу му слушат писку ће пишти за мајком и тражи ју, како да му објасним ће му је. Ја сам јединик, оца једва памтим, па сам се надао да имаднем још ћеце, да и мој Никола не бидне јединик, а, богме, ће је танко – ту се и кида. Помилуј, оче игумане, немо ми разурит кућу, шта ће и мајка да ради, зар да подиже још једно сироче под старе дане. Помилуј ме, оче, а Бог ће разумљет моју муку и опростит ми грије..." – "Спасоје, ја те добро разумијем, ја би ти опростио и дозволио да задржиш жену, но то не дозвољавају божи закони, и ја и не смијем прекршит. Мора бит како сам рекао, не може бит друга ни мене ни тебе". – Спасоја опет спопаде мука, мало је ћутао, очигледно је нешто тешко премишљао, но се поново прибра: "Оче, да те нешто питам. Може ли и нешто друго да бидне, па да мајка остане да њиви дијете, а ја да идем из куће. Од данас би ми жена била као сестра, а ја би жену, дијете и мајку док је жива помагао, зарађивао би по народу и давао им". – "То би могло, али не смијеш са женом имат никаквога додира". – "Кад је тако, оче, би ли ме примио у манастир, па да и ја обучем мантију и пуштим браду?". – "То је мало теже, е би прво морао бит искушеник, да окајаваш грије, и да нешто и научиш, па ако се покажеш, онда би се и замонашио". Зеко скочи, радосно пољуби игумана у руку, а игуману се заискрише очи.

Зеко остаде у манастиру и поручи у Краље мајци и жени шта је и како је било. Мајка поче да се грува шакама у прси и да нариче, а Виша преблиједјела, осјећала се онако као Зеко кад му је калуђер рекао да мора удаљити туђу жену из куће.

Зеко се брзо привикао на живот у манастиру. Туговао је за кућом, за мајком, за Николом, за Вишом исто тако, али не као за женом, него као за бићем блиским и драгим, као што може бити сестра или неки други блиски род. Обављао је у манастиру разне послове, учио се писмености, усвајао од калуђера хришћанску науку, учио је да поје, постио је, некада је данима живио само о хљебу и води. Све му то није тешко падало, чак га је радовало. Научио је да се моли, а молио се дуго и предано, просто је заборављао на вријеме. Чинило му се да разговара са самим Богом, да Господ пажљиво слуша његове молитве, да светитељи којима се обраћа и божји анђели такође обраћају пажњу на ријечи које је шапутао или полугласно изговарао. Зеко је мало смршао, појавиле му се двије боре низ образе, али му лице некако свјеже и сија се од неке унутрашње ватре. Игуман и други калуђери просто су се дивили

ли његовом подвиженију и Спасоје, звани Зеко, заслужно доби монашки чин и ново име – Саватије. Сада је монах Саватије ишао у народ, обављао разне обреде, а како је носио дугу браду, народ му даде име Зеко Брада.

Мајка је у почетку долазила Зеку у манастир и на коњу доводила Николу. Дијете се најприје плашило мантије и браде, али се убрзо привикло на оца, који је сада био другачији него док је био код куће. И мајка и Виша се помирише са судбином, није им било лако, но ето, морало је тако бити, ваљда је таква божја воља. Виша постаде права љепотица, сазрену њена љепота, некако префињена и грациозна, па су многа срца за њоме уздисала, но она издржа, побједи сва искушења, и остаде до краја часна снаха и мајка. Никола је растао и развијао се, и он је Зековој мајци и Виши био цио свијет, за њега су живјеле и мучиле се.

Зеко је желио да се жртвује до краја. Није хтио да живи у манастиру, него се одлучи на испоснички живот. Живио је у пећинама испосницама у Тиврану. Међутим, све га је више привлачио родни крај, па одлучи да направи колибу у огромној шуми Раздољу, тамо гдје се кокот не чује. Ту је живио годинама, а да би се прехрањивао сијао је на једној крчевини раж, те се то мјесто и сада зове Зекова њива. Имао је колибу и у Боротаку, наспрам своје куће, гдје су му мајка и Никола долазили у посјету. Кад су зашли у године, долазила је и Виша, наравно са Николом, који је већ био момак, али би се њих двоје при сусрету само руковали, а Виша га је љубила у руку.

Док је боравио у Раздољу, Зеко би, да би разбио глуву тишину, правио "точак" на потоку и испод њега стављао стару канту, у коју би вода ударала и правила буку. У Боротаку, близу куће, боравио је краће вријеме. Питали су га Краљани како му је ту, како се осјећа и шта му је најтеже. Рекао им је да су му најтежи некако пашче што по сву ноћ лаје, те му не да да размишља, и кокот Ружића, који рано уочи зоре запјева, пробуди га, па ако је хладно – никад зору да ишчека.

Дочека Зеко да му се Никола ожени и да му се роди пет унука. Био је срећан, Богу је угодан, гријех окајао и, опет, потомство оставио, да му се свијећа не угаси.

Године и живот овоземаљски учинише своје, Зеко Брада поче да поболијева и породица га, последи толико година, доведе у кућу, да га његује и пази. Кад је умро, Краљани и остали Васојевићи достојно ожалише свога подвижника, увјерени да ће се посветити. Да знамо – није се посветио, али је Богу и народу угодан, часно име и успомене оставио.

Зеку Бради се и сада познаје гроб, с десне стране цркве Вазнесења господњега у Краљима.

Бождар Зоњић

НАША ПОЕЗИЈА

ДРАГОМИР ЂУЛАФИЋ

ОБИЈАЊЕ КУЋЕ

Обили ми кућу, неке ствари
однијели, избрисали траг.
Нека, ништа не мари,
оставили су ми кућни праг.

Обили ми кућу, разбацали
све што им се нашло на путу.
Нека, ништа не мари,
нијесу мјесечину кроз прозор
просути.

Обили ми кућу, нијесу знали
шта је скупље од украденога.
Нијесу ни такли са слика што зари
благодост родитељску, благодост Бога.

Обили ми кућу, не мари,
ако су у томе нашли мало среће.
Нијесу ми, знам сигурно, украли
мирис дуња и славске свијеће.

Обили ми кућу, истина, фали
радио, ракија, фале тањире...
Ал' свица, мајчину лампу што
нијесу се сјетили жбири.

Обили ми кућу, можда ће је опет
обијати, ко зна још колико пута.
Нека, нек јој скину и задњи

пријеп,
моја ће кућа остат нетакнута

ТРИ ПЈЕСМЕ

СОФРА

Округла као Сунце, као Мјесец
пун и жут,
окачена на зиду као слика,
као огледало у којем бројимо
године и пут
прећен пјешачимо опет, да не
залутамо иза видика,

мирише и сада на кукурузни хљеб
врући,
нарочито зими, пред вече, кад се
запуши, расточи,
као онда кад се отац уморан, из
шуме, враћао кући
и њиме најприје гријао руке, ми,
дјеца, очи.

О, да ли је у животу још држе
мајчини прсти,
којима је по њој скупљала дане,
мрву по мрву,
ил' отац док се пред њом као пред
олтаром крсти,
испијајућ ракије чашицу прву.

Ил' се то мјесец са мном измотава,
лебдјећи на зиду, софре ме лишава.

ПОТОЊА РУМЕН

У једно вече, знам, и ја ћу,
тих, кораком лакшим од срне,
за неким далеким бријегом
нестати,
а за мном ће само крај пута црне
глогиње, глогиње задрхтати.

У једно вече од свих самље
потоња румен с јелењег рога
пашће као лист и на моје лице
и као блага рука Бога
дирнуће ме мирис мајчине
душице.

Заноћио свијету у заладу,
зимоваћу све будуће зиме.
А кад прољећна вода крене,
кад се с потоцима улијем у риме,
обале ће шаптати и мене.

Катун Ваљевски лаз испод Комова (снимак Момчила Лабовића)

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

Успомена на Петра I Карађорђевића и узајамне братске посјете
Краљана и Орашчана

Краљани су до Другог свјетског рата на Спасовдан носили крсте, па су тај обичај обновили 1994. године. Црквени барјак те године имала је породица Радуна Миловића, а 1995. породица Радоње Лекића, наравно – уз помоћ братственика, с којима су угостили званице и читав народ. Ове, 1996. године барјак је узео Радош Ивановић са својим братством.

На Спасовдан прошле године Краљани су, уз помоћ општине у Андријевици, дочекали бројне госте из Орашца код Аранђеловца. У Краљима је, иначе, живо предање да Карађорђевићи потичу од Ђуришића, односно од њиховог огранка Ђурковића, из Краља. Двије трећине Орашчана, као и Васојевићи, што није случајно, славе Светога Арханђела, а један дио, као Марићевићи, у чијој је јарузи био договор о устанку – Светога Луку (у селу их зову Ровчанима). Краљани су узвратили посјету приликом бербе винограда, а Орашчани су их дочекали како то умију браћа Шумадинци. За пра-

вославну 1996. нову годину Краље је посјетила мања група Орашчана.

На Спасовдан 1995. године, у присуству великог броја Васојевића, браће из Орашца и других гостију, откривена је спомен-плоча на кули Ђурковића, првој зиданој кући у Краљима, која има дванаест одјељења. Кула је саграђена, у своје вријеме, новцем Петра Првог Карађорђевића, који је он у ту сврху поконио својим рођацима. Он је ноћио у сиромашној поземљуши Ђурковића, гдје су га домаћини свесрдно сретли и угостили као намјерника. Кад им је намјерник дао новац, који су "на једвите јаде" примили, нијесу знали ко је њихов добротвор, но ће се тек касније сазнати да је то био Петар Први Карађорђевић.

Спомен-плоча на кули Ђурковића у Краљима подсјећа намјернике на боравак Петра Првог Карађорђевића у завичају својих предака, а горостасна Карађорђе-

ва личност везује два јуначка српска краја – Васојевиће и Шумадију. Узајамне братске посјете

Краљана и Орашчана постају традиција.

Божидар Зоњић

Краљ Никола о Васојевићима

ВОЈВОДИ ЛАКИЋУ, КОМАНДАНТУ
ВАСОЈЕВИЋКОГ ОДРЕДА

Мојим храбрим Васојевићима изјављујем моју краљевску благодарност, како на храбром и неустрашивом држању у борбама противу надмоћнијег непријатеља, тако исто и на хуманим и братским поступцима, исхрањивајући не само војнике из васојевићких бригада, већ и остале војнике црногорске и србијанске војске, који дјејствују и пролазе преко њихове територије.

Истрај, јуначки соју Васов, велика српска породице, да се хвалиш и поносиш међу Морем и Дунавом, док год буде Срба и јунака.

Истрајте, најљепши моји синови.

16. XII 1915.

Краљ

Глас Црногорца,
16. XII 1915, бр. 60.

(Цјелокупна дјела Николе I Петровића, књига четврта: Говори, Цетиње ("Обод"), 1969, 256)